

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Simbolul Credinței (X)

(Art. 8: (Cred) și întru Duhul Sfânt, ...)

Credința în dumnezeirea Duhului Sfânt este parte integrantă din credința în Dumnezeu, în Sfânta Treime, Dumnezeu cel unul în ființă și întreit în persoane, Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt. Propriu zis, credința în dumnezeirea Duhului Sfânt este aceeași cu credința în Dumnezeu cel treimic. Duhul Sfânt este, prin purcedere, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, ceea ce este și Fiul, prin naștere. Duhul Sfânt are aceeași ființă și aceleași atribute dumnezeiești ca Tatăl și Fiul, fiind, ca urmare, „Cel care împreună cu Tatăl și cu Fiul este închinat și mărit”.

Și în lucrările Sale îndreptate către creatură, Sfânta Treime este și rămâne aceeași, de o ființă și nedespărțită. Căci, în general, lucrările — creația, providența, mântuirea, sfințirea — sînt ale lui Dumnezeu în Treime, Tatăl lucrînd prin Fiul în Duhul Sfânt; numai în special, unele lucrări (creația, providența) se atribuie în primul rînd

Tatălui, altele Fiului (mîntuirea) și altele Duhului Sfânt (sfințirea), dar, și aici, fără ca în Treime să se petreacă vreo despărțire, cum s-a arătat în învățătura despre Sfânta Treime.

Simbolul Credinței notează doar principalele însușiri ale Duhului Sfânt — notare îndestulătoare pentru o concentrată mărturisire a dreptei credințe —: calitatea de domn sau împărat, făcător de viață, purcederea de la Tatăl, mîrire egală cu a Tatălui și a Fiului, grăirea prin prooroci (revelația supranaturală); dar activitatea Duhului Sfânt în care se manifestă toate aceste însușiri și proprietăți, cu putere, cu înțelepciune și cu bunătate dumnezeiască, îndeosebi activitatea Lui privitoare la însușirea de către credincioși a mîntuirii săvîrșite de Iisus Hristos în Sine este neasemanat de bogată în conținut și hotărîtoare pentru viața și realizarea menirii făpturilor. Și cu toate aceste lucrări atribuite Duhului Sfânt, El este și rămîne

prezent și activ în toate lucrările dumnezeiești, împreună și nedespărțit de Tatăl și de Fiul.

Duhul Sfânt este „de viață făcătorul”, fiindcă, așa cum ne învață Revelația, El este începătorul vieții creaturii însuflețite (Gen. 2, 7; Zah. 12, 1); „Duhul lui Dumnezeu este Cel ce m-a făcut” (Iov 33, 4); „Duhul face viu” (II Cor. 3, 6); Mîntuitorul însuși zice: „Duhul este cel ce dă viață” (Ioan 6, 63). Chiar și atunci cînd persoana a doua a Sfîntei Treimi, Fiul, își însușește firea omenească deplină, trup și suflet, la Întrupare, aceasta o face prin coborîrea Duhului Sfânt peste Fecioara Maria și prin puterea umbritoare a Tatălui (Luca 1, 35).

Mai departe, Duhul Sfânt are grijă de viața al cărei Creator este, susținînd-o și ocrotind-o, întărend-o și înnoind-o, după plan divin. Căci „dacă Dumnezeu n-ar cugeta decît la Sine însuși și dacă ar lua în apoi la Sine Duhul Său și suflarea Sa, toate făpturile ar pieri deodată și omul s-ar întoarce în țărîna” (Iov 34, 14—15); Doamne, „trimite-vei Duhul Tău și se vor zidi toate și vei înnoi fața pămîntului” (Ps. 103, 31); „Duhul cel Sfînt este povăzitorul oamenilor... Duhul lui Dumnezeu umple lumea, El cuprinde toate” (Întel. I. Sol. 1, 5, 7).

În Vechiul Testament, în opera dumnezeiască de pregătire a mîntuirii, de pregătire a omenirii pentru primirea Mîntuitorului, lucrarea Duhului Sfânt este precumpănitoare, în primul rînd prin inspirația profetică, El, Duhul Sfânt, fiind Cel care vorbește prin prooroci. „Nu prin voia oamenilor s-a făcut cînda proorocie, ci fiind luminați de Duhul Sfînt au grăit oamenii cei sfinți ai lui Dumnezeu” (II Petru 1, 20).

În Noul Testament, activitatea Sa deosebită Duhul Sfânt, deși prezent și activ în toate momentele vieții pămîntesti a Mîntuitorului chiar de la Întrupare, și-o începe în ziua Cincizecimii prin coborîrea asupra Apostolilor și arătarea Bisericii și ca așezămînt văzut, după întemeie-

Pr. Prof. Isidor Todoran

(Continuare în pag. a 2-a)

Nifon Bălășescu

Printre figurile bisericești din secolul al XIX-lea care au jucat un rol important în viața românilor dobrogeni, cînd aceștia se aflau sub stăpînire străină, la loc de cinste, se înscrie Nifon Bălășescu, reputat cărturar și profesor, care și-a slujit cu dăruire Biserica și neamul.

*

Nifon Bălășescu s-a născut în anul 1806, în satul Hașag din județul Sibiu, primind la botez numele de Nicolae. A făcut studii de filosofie și drept la Oradea și Cluj, iar între anii 1832—1834 a urmat Institutul teologic la Arad.

Înarmat cu temeinice și alese cunoștințe teologice și de cultură generală și cunoscînd bine limbile germană, maghiară și latină, a ajuns profesor și primul director al Seminarului Mitropoliei din București (Seminarul Central), unde a predat teologia morală, istoria bisericească și logica. Activitatea didactică de 15 ani a lui Nicolae Bălășescu la acest seminar, a fost întreruptă, probabil, din cauza evenimentelor din 1848—1849, cînd a fost prezent pe Cîmpia Libertății de la Blaj și a făcut parte din Comitetul Permanent de la Sibiu, semnînd apelurile către națiune.

El a fost tuns în monahism în ziua de 26 ianuarie 1852 la mănăstirea Neamț, cu numele de Nifon, de către vestitul stareț Neonil, care se afla în corespondență cu Andrei Șașaga în probleme de tiparniță și trimitea acestuia din urmă tipărituri de la Tipografia Mănăstirii Neamț, cu carele peste munți, prin delegați speciali. Și Nifon Bălășescu, pe cînd era la Neamț, n-a uitat durerile și nevoile fraților săi din provincia în care s-a născut. De aceea, el a făcut parte dintr-un grup ce transporta o astfel de hrană sufletească pentru Transilvania.

Între anii 1852—1856, a activat și la Seminarul din Huși ca director și profesor, apoi la gimnaziile „Gheorghe Lazăr” și „Matei Basarab” din București. Ca profesor la aceste gimnazii bucureștine, el a fost invitat, în multe rânduri, de Ministerul Instrucțiunii pentru a-și aduce contribuția la redactarea Regulamentului nou al seminariilor sau să asiste ca membru al Comisiei la examenele de la Seminarul Central, așa cum îl găsim la 3 iunie 1862. După această dată știrile despre el sînt mai puțin clare pentru faptul că se transfera sau, mai bine-zis, era mutat dintr-un loc în altul. Totuși, în 1864 Nifon Bălășescu se află între profesorii „Școlii Naționale de Medicină și Farmacie din România” condusă de C. Davila, întemeietorul învățămîntului medical în țara noastră, care-l aprecia la justa valoare, iar din condica de prezentă a profesorilor de la Gimnaziul „Matei Basarab”, se constată că a activat aici pînă în anul 1865, cînd postul său a fost ocupat de Iosif Naniescu, care mai tîrziu a ajuns Mitropolitul Moldovei.

Cîțiva ani după aceea, la 1870, el trece în Dobrogea, unde face, mai întîi, un popas la Mănăstirea Coșu. Acolo propune călugărilor înființarea unei școli românești pe lîngă acest așezămînt. În Dobrogea, pe atunci sub stăpînire turcească, el lupta pentru ideile naționale prin promovarea învățămîntului la orașe și sate.

Ca urmare Nifon Bălășescu organizează școli, din care cele mai multe în partea de nord a Dobrogei. Astfel la Tulcea, datorită stăruințelor comunității românești în frunte cu Manea Giuglea, a înființat o școală primară, primul profesor fiind chiar învățatul transilvănean,

La Hirșova este ajutat de viceconsulul Nicolae Țîrcă, așa cum mărturisește el însuși: „Bravul nostru compatriotu Nicolae Czirca de aici mi-dete multu ajutoru în funcțiunea mea, și unde am făcut șase școle în șase comune romane”. În continuare, Nifon Bălășescu arată că „de la Hirșova trecui la Districtul Măcinului, unde organiza-i 12 școle în 12 comune romane, în Isaccea și în Niculițelu, unde se face vinulu cel bunu, peste tot, 21 școle și ași fi putut înființa și mai multe, potu se zice, în toate 72 de comune romane în Dobrogea, dacă nu mi-ar fi lipsitu cărțile didactice (abecedarele)...” Într-adevăr lipsa manualelor școlare constituia o dificultate însemnată în desfășurarea procesului de învățămînt. Chiar pentru cele 21 de școli pe care le organizase nu a putut da toate manualele necesare, în număr de 2500—3000, deoarece nu a avut de unde le procura. În Dobrogea nu existau atunci „nici tipografii, nici librării” spune Nifon Bălășescu. De aceea era obligatorie aducerea cărților din stînga Dunării.

La vîrsta de 70 de ani, îl aflăm la Constantinopol, de unde trimite în 1873 o scrisoare lui Gh. Bariț, în care printre altele, îi spune că intenționează să alcătuiască o lucrare asupra românilor din Peninsula Balcanică și pune problema tipării ei. Revine apoi în Dobrogea unde desfășoară o intensă activitate la școlile pe care le-a înființat aici.

În Dobrogea, a înființat școli în următoarele localități: Tulcea, Niculițel, Isaccea, Hirșova, Groapa Ciobanului, Gîrliciu, Dăeni, Ostrov, Topalu, Măcin, Greci, Satu-Nou, Turcoaia, Jijila, Pecineaga, Azacclău, Pîșica, Garvăn, Văcăreni, Luncavița și Castelu. Instructorii din aceste 21 de școli primeau un salariu de 200 lei (două lire turcești) pe lună, plătit de „Conacul” fiecărui district.

Concomitent cu activitatea didactică ce a desfășurat-o cu pasiune, dar nu fără greutate, întocmind și numeroase manuale școlare, Nifon Bălășescu s-a dovedit a fi un fertile cercetător, publicînd multe lucrări de teologie, de istorie, de gramatică și diferite dicționare.

Nifon Bălășescu și-a dat obștescul sfîrșit în luna octombrie 1880. S-a crezut că aceasta s-a întimplat în comuna Văcăreni din Dobrogea, unde fusese învățator, dar la fața locului nu se păstrează nimic care să dovedească acest lucru. Această presupunere pare a fi infirmată de:

1. Arhimandritul Nifon, starețul mănăstirii Sinaia, care, într-o lucrare despre mănăstirile din România, publicată în anul 1909, a mărturisit următoarele:

„Însumi am primit cele dintîi noțiuni la mănăstirea Căldărușani, dus acolo de tatăl meu, preot în județul Ilfov, și ca mine erau mulți băieți, avînd ca dascăl al nostru pe învățatul călugăr Nifon Bălășescu, care a făcut epocă în istoria literaturii române”.

2. O notă publicată în Analele României din anii 1887—1888, seria a II-a, tomul IX, în care se „arată că în mănăstirea Căldărușani zac cărțile defunctului monah Nicolae Bălășescu și sînt expuse stricăciunii”, iar apoi au fost transportate, în 8 lăzi, la Academia Română din București.

Astfel s-a încheiat viața și activitatea acestui mare om de cultură, înălțat patriot și spirit permanent agitat, de la a cărui moarte, în luna octombrie 1980, s-au implinit 100 de ani. El se numără printre lingviștii și filologii români de prestigiu.

† EPIFANIE NOROCCEL TOMITANUL
Episcop-vicar

COMEMORĂRI LITERARE

Un cărturar patriot: DINICU GOLESCU

— 150 de ani de la moartea lui —

Dinicu Golescu

Reprezentant de seamă al iluminismului din Țara Românească, Dinicu Golescu are inițiative culturale ce fundamentează începuturile culturii noastre moderne: în 1821 participă la înființarea unei societăți secrete, cu caracter politic și cu fațada culturală, cunoscută sub numele de Societatea literară de la Brașov; în 1826, deschide Școala „slobodă” de la Golești. Motivul pentru care o deschide este acela că el se consideră un „părtaș al luminării”. Îndemnul i-a venit din experiența ciștigată din călătoria în Apus și din partea lui Eufrosin Poteca. Arată că se va numi „Școala slobodă obștească” și va putea fi frecventată deopotrivă de fiii nobililor, ai norodului și de chiar „fiii robilor pămînteni și streini”. Scopul: românii să devină buni patrioți. Pentru nevoile acestei școli, Dinicu Golescu traduce sau prelucrează unele cărți: *Adunare de pilde bisericești și filosofice*, și *Elementuri de filosofie morală* de Neofit Vamva. În 1827, Dinicu Golescu devine alături de Heliade Ră-

dulescu ș. a. fondatorul Societății literare de la București (obiective: înființarea de școli, crearea unui teatru național, întemeierea unui sau mai multor ziare în limba națională etc.). Mijlocul primăriei aprobării pentru editarea *Curierului românesc*, în 1828, și contribuie prin activitatea sa la începuturile teatrului în limba română.

După cum se vede, inițiativele culturale ale lui Dinicu Golescu sînt înfăptuiri „spre folosul nației” ale ideilor susținute în *Insemnare a călătoriei mele*... Este primul memorial de călătorie, în apusul Europei, scris de un român. A fost scris la început în grecește, din lipsă de termeni și apoi tălmăcit în românește. Lucrarea este „cuprinzătoare de cite orașe am văzut și într-însele orice vrednic de însemnare, cum și prin sate, sau pre drumuri, orice deosebit lucru am văzut. Așisderea și deosebirea neamurilor și a semănăturilor, cum și apele, și poștele și orice obicei și faptă bună”. Toate acestea sînt însemnate „spre folosul nației”, căci se pare că gustul călătoriei pentru plăcerea ei proprie, fără sensul utilitar, doar din nevoia de primenire și din aviditate intelectuală, aproape că ne-a lipsit” (M. Zăciu).

Ion Buzăși

(Continuare în pag. a 4-a)

Din valorile tradiționale ale poporului român

Portul popular din Oltenia

Unitar în structura sa portul popular din Oltenia se prezintă în variante zonale remarcabile și specifice.

Se poate vorbi astfel de un port „gorjenesc”, de unul „vilcenesc”, de Dolj sau Mehedinți etc.

În ceea ce privește costumele populare din Gorj, deosebit prin eleganța și sobrietatea sa, el se prezintă ca o unitate bine constituită, cu caracteristici proprii, la care elementele de veche tradiție se regăsesc alături de cele mai nou introduse, ca urmare a condițiilor istorice, social-economice contemporane.

Costumul femeiesc, cu o personalitate bine definită, alături în ceea ce privește structura sa, cât și aspectele decorative, se înscrie în aria de răspândire a costumului cu catrințe peche și cu fota încrețită.

Costumul femeiesc cu catrințe, pe care îl întâlnim și în cîmpia olteană și muntenă, în Banat și Transilvania, este specific pentru tot Gorjul, prezentînd cîteva trăsături proprii acestei zone etnografice.

Alături de acest tip de costum se întîlnesc și cel cu zăvelcă încrețită, zăvelcă în bete sau vilnic, caracteristic, de asemenea, pentru întreaga zonă etnografică a Gorjului și care a apărut ulterior costumului cu catrințe. Ambele costume sînt expresia unei vechi tradiții, prezentînd, în componența lor, numeroase piese pe care le întâlnim fie în picturile votive, fie în vechile foi de zestre ale tinerilor fete.

Găteala capului, unul din elementele principale ale portului este, și în Gorj ca în toate celelalte zone etnografice, în funcție de vîrsta și starea civilă a femeii. Fetele de 8—10 ani purtau pîrul peste cap, împletit într-o codiță pornind din creștetul capului și legată la capăt cu un fir de

lină colorată sau cu o panglică îngustă de culoare roșie. De la zece ani și pînă la căsătorie fetele poartă pîrul împletit în două cozi, legate cu panglici mai late și de diferite culori. Numai în zilele de sărbătoare sau la prilejuri festive fetele își împleteau în păr bani de argint. La fel ca și în celelalte zone etnografice ale țării, momentul căsătoriei este marcat, și în Gorj, printr-o pieptănătură deosebită: pîrul se purta, cu această ocazie, cu cărare într-o parte, cu o șuviță împletită pornind din frunte și adusă pe uringă urechi (la fel ca pe Valea Jiului); azi tineretele mirese își adună pîrul împletit în cozi într-un coc pe ceafă.

Dacă pînă la căsătorie, fetele purtau capul descoperit vara și acoperit, cu un pan alb sau un batic negru iarna, odată măritate ele își acopereau capul fie cu un tulpian cu „gherlan de mărgele” verzi, fie cu o cîrpă lungă sau cu „peșchirul”.

În ceea ce privește cămașa, femeile din Gorj au purtat mai multe tipuri de cămăși, unele din ele de veche tradiție: cămașa bătrînească, cu decor geometric dispus de-a lungul mînecii, în „tablă” compactă, apoi de o parte și de alta a gurii cămășii, la poale și pe guler, realizat fiind într-o cromatică deosebită, în care combinația de marouri cu for auriu creează o notă de o deosebită eleganță și rafinament; cămașa cu mineca întoarsă, purtată mai ales în secolul trecut, constituie una dintre cele mai valoroase piese ale costumului femeiesc din Gorj (ea nu se mai poartă de aproximativ 60—70 de ani). Frumusețea ornamenticii geometrice este evidențiată de armonia cromatică, realizată prin combinația de marouri, roșu închis, auriu, galbui. Cămașa cu mineca întoarsă se înscrie în tipul, larg

răspîndit, al cămășii cu altiță. Se adaugă la acestea cămașa aleasă în război sau cămașa în „ite multe”, cămașa cusută, lucrată din cîmp și cămașa cu „plantici”, aceasta din urmă fiind de dată mai recentă.

În ceea ce privește catrințele, acestea se remarcă printr-o mare varietate, dar și prin valoarea lor artistică deosebită, fiind țesute și ornate prin tehnici diferite, într-o cromatică armonizată, realizată, inițial, în tonuri de alb, negru și roșu, la care s-au adăugat, mai tîrziu, galben, albastru, verde etc., la piesele mai vechi folosindu-se culorile vegetale.

Decorul lor îl constituie dungile („vergile”) și alesăturile policrome, dispuse orizontal sau vertical. Alături de costumul cu catrințe se poartă și cel cu zăvelcă încrețită, zăvelcă în bete sau vilnicul, realizate în patru ite, cu un decor compus din dungii de diferite dimensiuni, în tonalități de roșu, alb, negru și albastru.

Mijlocul se începe cu cingători, briie, „brine” și „brăciri”, cu decor geometric și numeroase alesături.

La toate acestea se adaugă podoabele, cum sînt: legătura din bănuți de argint pentru găteala capului („cununa țesută din bani mărunți”), salbele de galbeni sau „poli imperiali”, colierele de mărgean, „ghiozdanel” din mici mărgele, cerceii de aur sau „tortuțele” de argint.

Iarna femeile poartă „haina lungă”, o piesă de port elegantă și de un rafinament deosebit, confecționată în casă sau de meșteșugari specializați, cu gaitane și tivită cu șnur negru sau albastru; se mai poartă, în zilele de lucru, vesta din dimie neagră, iar

Dr. Cornel Irimie
Marcela Necula

(Continuare în pag. a 4-a)

ale omului. De exemplu în Pilde 25, 13: „precum este răcoarea în vremea secerîșului așa (amin) este solul credincios pentru cel ce-l trimite, se bucură sufletul stăpînului său”. În general amintește obișnuita formulă de încheiere a rugăciunilor. Atunci are rolul unui punct, semnul sfîrșitului, cum se întîlneste la încheierea unei fraze sau la unui capitol. Cu acest înțeles apare la Romani 1, 25; 9, 5, 15, 33, Timotei 1, 17.

Un exemplu clasic de rugăciune este Tatăl nostru, cînd prin rostirea aminului final credinciosul mărturisește credința în Dumnezeu și acceptă adevărurile exprimate în cele 7 cereri ale rugăciunii luînd angajamente în conformitate cu acelea. Amin cu rolul unui angajament public obține des în Sfînta Scriptură. O sinteză a acestor locuri biblice poate fi Deuteronom 27, 15, unde obștea credincioasă se angajează a se lepăda de superstițiile păgubitoare și de idolatrie. Hotărîrea și-o exprimă, mulțimea, printr-un amin solemn pe care-l rostete tot poporul credincios.

Noul Testament confirmă veracitatea proorociilor despre Hristos, din Vechiul Testament, prin cuvîntul amin. În acest înțeles îl utilizează Sfîntul Pavel în epistola către Corinteni (II, 1, 20) cînd zice: „Toate făgăduințele lui Dumnezeu sînt da și prin El, în El amin”.

În cazul acesta cuvîntul amin echivalează cu grecescu *val* (ne) = da.

În cuvîntările sale Mîntuitorul întrebîndu-l pe ucenicul său de 77 ori.

De aceea Sfîntul Apostol Ioan îl numește pe Hristos Aminul (Apoc. 3, 14), adică Adevărul: „acestea zice cel ce este amin: cine are urechi de auzit să audă”. În forma aceasta, adică cea substantivă, apare ca un atribut al dumnezeirii. În acest înțeles vorbește Isaia (65, 15) despre Dumnezeu Aminului, adică al adevărului. Cuvîntul amin a intrat în vorbire zilnică și în literatura noastră, cu toate variațiile lui înțelesuri: așa să fie, gata, sfîrșitu-s-a. Astfel în scrierile lui Sadoveanu se pot surprinde fraze ca acestea: „Să nu care cumva să suflați o vorbă despre asta... Bătrînii au bătut metanie mormînd: amin”.

De multe ori îl întîlnim — pe amin — cu înțelesul de „niciodată”. Despre unul plecat pentru totdeauna se zice: „nu se mai întoarce cît aminul”, adică nu se mai întoarce niciodată.

Puterea cuvîntului amin este mare pentru rolul pe care l-a avut în istoria trecutului nostru religios, unde strălucește mai scînteietor decît altele. El constituie o podoabă a sufletelor și credinței noastre, pentru că l-a folosit cu o originalitate înnoitoare Iisus Hristos, Mîntuitorul nostru. Cuvîntul amin dă gîndirii creștine un accent de siguranță și o structură de evlavie, prin poziția pe care o ocupă în cele mai esențiale momente din istoria trăirii religioase a credincioșilor.

Nicolae Neaga

Un preot cărturar și patriot

PETRU E. PAPP

(1881—1945)

Unul dintre vrednicii noștri înaintași, din părțile Bihorului — cu deosebire în Beiuș — a fost protopopul stavrofor Petru E. Papp al Beiușului.

S-a născut — cum spunea Lucian Blaga — acolo unde s-a născut veșnicia: la sat. În satul Lupoaia din județul Bihor, la anul 1881. Două clase primare și liceul le-a făcut la Beiuș. Teologia la Arad, unde colaborează la revista „Tribuna”.

După terminarea teologiei, în anul 1907, își alege pentru păstorire una dintre cele mai sărăcicioase parohii din apropierea Beiușului, Pocola, cum singur o mărturisește „ca să-l urmez pe Popa Tandă a lui Slavici”. „...cu gîndul să contribuim, după puteri, la întărirea bisericii, acolo, unde se simțea mai multă nevoie de energie și muncă. Parohia nu avea casă parohială, biserica era slabă, iar școala necorespunzătoare.”

Viața în parohie, mai ales la început, nu l-a răsfățat. Cu toate încercările n-a aplecat steagul. Către Ardealul colectînd bani pentru clădirea bisericii. Ea a fost terminată în anul 1909.

În acest avantaj al Beiușului, la Pocola, păstorește 12 ani.

Văzînd că școala era amenințată ca să fie închisă pe motiv că nu corespunde legii, trece Carpații și cu sprijinul marelui istoric Nicolae Iorga, cu care corespundea și întreținea legături, și a altor personalități, a adunat fonduri frumoase, cu care zidi o școală și o casă parohială.

Vacîndu-se scaunul de protopop al Beiușului, cu toată opoziția autorităților vremii care se temeau de capacitatea și influența sa asupra preoții ortodoxe, la 8 noiembrie 1918, a fost hirotesit ca protopop al Beiușului.

Se cuvine a fi amintit aici un amănunt, care este important prin faptul că evocă o oarecare lumină asupra personalității și principiilor sale patriotice și asupra intereselor ce se leagă de alegerea sa în această importantă funcție. Este vorba de un act confidențial trimis de Carol Zih, pretorele Beiușului, către prefectul județului, în care se spune, printre altele: „Incontestabil, Petru E. Papp este un intelectual de valoare, dar calitățile sale și influența ce o va cîștiga prin contactul oficial și autoritatea sa de protopop, le va folosi pentru a înfrîngi asupra preoții ortodoxe în favoarea Partidului Național... Alegerea lui Petru E. Papp ar fi o înfrîngere fatală pentru noi, ... ceea ce ar avea drept consecință pierderea influenței, ce o avem pînă acum asupra preoții ortodoxe”.

În calitate de protopop, călăuzit de principiul emancipării naționale și a întîririi ortodoxiei spune: „aveam să pregătesc toate elementele necesare pentru întărirea ortodoxiei.”

La 1 decembrie 1918, participă la Marea Adunare de la Alba Iulia, așa cum singur o mărturisește: „... iar eu avui fericirea să merg la Alba Iulia, ca protopop hirotesit în clipele înălțătoare de întregire ale neamului românesc.” Aici este ales membru al Marelui Stat Național, luînd parte activă la dezbateri.

În anul 1919 este ales deputat, apărînd interesele Beiușului.

P. S. Andreiu Episcopul Aradului l-a hirodicat la rangul de iconom stavrofor.

Petru E. Papp a fost și un scriitor consacrat. El era de principiul că nu este suficientă propagarea limbii, culturii și trecutului național numai prin grai viu, ci și prin scris. „Eu cău-

tam — scria el — ca îndemn pentru alte centre românești de la noi, să public în gazete toată activitatea ce se desfășura la Beiuș”.

În scopul acesta își intensifică activitatea culturală, colaborînd la foarte multe publicații ale vremii ca: „Tribuna” din Arad, „Biserica și Școala”, „Românul” din Arad, „Lucaefărul” și „Revista Teologică” din Sibiu, „Lumina” din Caransebeș, „Legea Românească” etc. Dar nu se mulțumește cu atât, ci, alături de alți patrioți beiușeni, inițiază și înființează la Beiuș o tipografie și o librărie românească, denumită simbolic „Doina”, a căruia director și președinte a fost.

A redactat și condus mai mulți ani ziarul „Beiușul”, în care evoca atît de plastic fapte și oameni din tîmnetul Bihorului.

Din bogata sa activitate publicistică amintim următoarele scrieri: „Din trecut Beiușului”, „Monografia bisericii ortodoxe din Beiuș”, „Biografia mecenatului I. Popoviciu”, „Biografia avocatului Paul Papp din Beiuș”, „Legături sufletești între Beiuș și Sibiu”, „Oameni și locuri din Beiuș românesc” etc.

Toate lucrările și articolele părintelui Petru Papp sînt izvorite dintr-o legătură organică a pămîntului. Locurile exercitînd o influență binefăcătoare asupra sa, obligîndu-l să le puie în valoare.

Vasta sa bibliotecă, în care întîlnim scrierile lui Ovidiu și Horațiu, Dante, Petrarca, N. Iorga, Xenopol, scrieri teologice, poemetele lui Goga și Cușbuc, colecții de periodice etc., a lăsat-o ca zădăre parohiei din Beiuș.

Nu a fost dintre aceia care folosesc numai vorbe. A fost om de inițiativă, ferm, om care a știut lua o decizie.

A fost un cleric distins, în care teologia și cunoașterea trecutului istoric se alăturau unei alese culturi.

Prestigiul său de cleric a fost subliniat de cuvîntul său înaripat și plin de har, ascultat în orice împrejurări cu multă ardoare, avînd darul să convingă ascultătorii pînă la lacrimi. A fost un orator bisericesc foarte apreciat de către contemporanii săi, apreciat și stimat de Episcopul său.

Viața nu a fost fără surprize și necazuri. În anul 1941 îi moare soția, rămînd singur, cu păstorii săi. În anul 1944, biserica la care slujea, biserica din deal, este mistuită de flăcările războiului. O boală de inimă îi zdruncină sănătatea. Se stinge din viață la 16 august 1945, la vîrsta de 64 de ani.

Viața lui rămîne ca o pildă și un îndemn pentru cei de azi. O pildă de dăruire și slujire în duhul Apostolatului Social al vremurilor noastre. Un îndemn de muncă pentru Biserica și Patrie, după pildele înaintașilor, între care, cu cinste, așezăm chipul de cleric-cărturar și patriot al protopopului Beiușului, Petru E. Papp.

Ca o sinteză a ceea ce a fost acest vrednic preot de veche tradiție ardelenă, vorbesc mult mai convingător însă cuvintele săpate pe crucea de marmoră de la mormîntul său: „*Mare fiu al Bihorului și neînfricat luptător pe tărîm religios, cultural și național. Pildă luminoasă de iubire și jertfelnicie întru apărarea credinței și drepturii neamului.*”

Cerul să-i binecuvînteze ostenele binefăcătoare cu cumuna răsplății eterne.”

Preot Teodor Cios — Beiuș

A M I N

sensul cuvîntului

Amin este binecunoscutul cuvînt întrebînt în Sfînta Scriptură și în slujbele noastre bisericesti. Cuvîntul l-am luat din limba ebraică prin intermediul limbii grecești. Amin este cuvînt indeclinabil și are, de obicei, o formă adverbială. El derivă de la radicalul „mn” și înseamnă: adevărat, întocmai, așa, credincios, da, este, așa va fi. Cuvîntul amin afirmă un adevăr exprimat într-o zicere, într-un capitol, sau într-o carte. Mulți psalmi biblici sfîrșesc cu amin pentru a adera la adevărul exprimat în conținutul lor, ca și cînd ar zice: așa este, întocmai cu cele spuse, scrise sau citite. Acesta este cazul cu psalmii 40, 13; 71, 21, 88, 51.

Uneori cuvîntul amin se dublează, ca la Numerii 5, 22; Neemia 8, 6, Psalmii 41, 13 și Ioan 1, 51, unde avem amin, amin. În cazul acesta se dă vorbirii un înțeles superlativ.

Cuvîntul amin are, de obicei, întrebîntare etică-religioasă, cum îl întîlnim la Isaia 22, 23: „Amin a grăit Domnul”, adică: „așa a grăit Domnul”. De multe ori amin are rol teologic, de pildă cînd se spune despre Dumnezeu că este sfînt: „Amin grăiește Domnul, Sfîntul” (adică așa grăiește Domnul), Isaia 49, 7.

Cuvîntul amin stabilește și un raport de loialitate în relațiile sociale

